

नेपाःमितयेत स्वायत्तशासन छाये माःगु?

-डा. पूर्ण रत्न शाक्य

स्वायत्तशासन प्रणालीया माग धइगु देस टुकायायेगु लागि मखु राज्यँ यानामबीगु ज्या थःपिंसं यायेया लागि, देस टुके जुइगुया पाखें बचे यायेत खः धकाः प्रमाणित यायेगु थ्व च्वसूया लक्ष खः । झीगु देसे दुनें कानूनविदतयेगु मिखाये नेःशन (NATION) यात छगु जातया रूपँ स्वयेगु प्रथा ल्यनाहे च्वनतिनि।थ्व मिले मजुगु सोचयात सुधारयायेगु नीतिं ध्यानाकर्षणयायेतनं थ्व च्वसू च्वयागु जुल । अले कमजोर राज्यया विकल्पे मनूतयेत थःगु सभ्यता हे भलसा जुइ धका धायेत नं खः । नापनापं स्वायत्त शासनया माग धइगु आन्तरिक उपनिवेशवादी राज्य प्रति झी थी थी नेपाःमि तयेगु सभ्यता क्वातुक्क छपंजुया च्वंगुदनिं धइगु खः । अले लचकताया भावना मदुपिं मुक्कं हिन्दु धर्म पक्षपाती शक्तितयेगु विपरित थःथःगु सभ्यताप्रति पुनर्जागरणया अभियान खः धइगु खँ प्रमाणित यायेतनं खः ।

थीथी नेःशनया नेपाःदेः

नेपाःदेः इतिहास शुरुजुइन्हयवः हे थीथी NATION नं भरेजुया च्वंगु खः । उपमा या रूपे नेवाः, गुरुंग, मगर, तामाँग, राइ लिम्बु, थारू ईत्यादि खः । थुपिं नेःशनतयेसं हिन्दुस्थानया सभ्यतालिसे सरसंगत यायेगु जुया वःलिसे, हिन्दुस्थाने प्रचलितगु जातया प्रणालीयात नालाकाल । नालाकायेगुली न्हापालापिं नेःशनला नेवाःहे न्हयोनेला । न्हूगु नेपाःदेःया राजधानी पुलाँगु नेपाःदेः स्वनिगहे जुया च्वंगु दु । थनहे न्हापाँनिसँ नेवाःतेगु सांस्कृतिक केन्द्र जुल, राजनीतिक केन्द्र जुल । थनं हे ऊत्तर पाखें नं दक्षिणपाखें विद्वानतयेगु वये वने जुइगु थाये जुल । उकें थनंहे थनंया बासिन्दात नेवाःतयेसँ सयेकायेमाःगु थःपिंके मदुगु चलनत पिनेयापिं विद्वानतयेकेनं सयेका काल । नेवाःतये पूर्वज बुद्धिजीविवर्गत हिन्दुस्थाने कुहाँ वना सयेका सीका वःपिनं दु । गथेकि थौकन्हे अमेरीका युरोप या जापान वनां आइटिया बारे अध्ययनयाना लिहाँवये थें । न्हापानिसँयापिं नेपाःमित न्हापां हिन्दुजुया नेपाले गनं पिनें बसाइसरेजुया

वया च्वँपिं मनूत कम जक हे खनेंदु । हिन्दु प्रथाला लिपा तिनि दुहां वःगु खः । नेपाःमितये दुनें नेवाःत याकनं हिन्दु धर्म प्रभावित जुसाँ पहाडया इलाका च्वये च्वये लाःलिसे हिन्दु धर्मया प्रभाव उलि गाढा मजु । पहाडया इलाकाये हिन्दु धर्मया प्रभाव दुहाँ वँसाँ गथे नेवाःतयेत प्रभावित यायेफुगु खः उलि पहाडिईलाकाये च्वँपिन्त याये मफु । पहाड ईलाकाये बर्मू, क्षेत्री जात जक हे हिन्दु धर्म बांलाक प्रभावित जुया च्वंगु खनें दु । पुंलापिं नेपाःमित गैर हिन्दु त खः धइगु खँ क्वये च्वयागु खँ नँ प्रमाणित याइ ।

मिस्तेगु स्वतन्त्रता

पहाडिइलाकाया नेपाःमि बासिन्दातये दुनें मिस्तये यक्को स्वतन्त्र दु । थ्व खँ नेपाले च्वंगु पुलाँगु नेःशनया मनूतयेत पुरा रूपं हिन्दु याये मफु धइगु प्रमाणित याः । हिन्दु समाजेच्वँपि मिसातये गैर हिन्दु नेःशनया मनूतयेथें स्वतन्त्र मदु । मेगु नेःशनया मिसातेय हिन्दु प्रथाया विपरित छम्ह भात लिसे सम्बन्ध बांमलात धाःसा मेम्ह मिजं लिसे पेनं वनेगु सुविधा दु । हिन्दु समाजेथें छम्हहे भात युगौं युग नापं च्वनेदयेमाः धका फ्वनेगु चलन मदु । नेवाःसमाजेनं थौँतक पेयनं वनेगु चलन लेना हे च्वंगु दनिं ।

अयेला थ्वँ त्वनेगु चलन

नेपाःया पहाडिइलाकाये मौसम चिकुगुलिं अयेला थ्वँ त्वनेगु चलन दु । मिस्त जुइमा मिजं जुइमा, अयेला थ्वँ त्वनेगु चलन दु । हिन्दु समाजे अयेला थ्वँ त्वनेगु निषेध याना तःगु दु । थ्व चलनयात मदे नजरं स्वयेबलेनं नेपाःया पुलाँगु नेःशनत हिन्दु मखु धइगु खँ बांलाकहे प्रमाणित या । अयेला त्वनेगु चलनला नेवाःमिस्तयेनं दु । नेवाः नेःशनया मनूतयेनं अयेला मदयेकं मगाः । पुजा आज्ञा जक मखुसे ओतिनं अयेला थ्वँ त्वनेगु चलन दु ।

सायाला नयेगु चलन

लानयेगु धइगु हे हिन्दु धर्मया हिसाबं स्वयेबले बांलागु चलन मखु। उके माथि हिन्दु धर्म द्यःमाने याना तम्ह साःयागु लानयेगु चलन यात निषेध यानातःगु दु। तर नेपाःया पुलांपि नेःशनया मनूतयेसं साया ला नः। सा धका साधारण सा मखुसे, पहाडि इलाकाये दइपिं याकया लानयेगु चलन दु। याकला पहाडि इलाकाया वासिन्दातयेसं जक मखुसे नेवाःतयेसं नयेगु याः। पुलांगु नेपाः स्वनिगलेला, याक स्वयेगु मदु। तर यक्को नेवाःत कालिगरया रूपे, व्यापारीया रूपे, बत्तीस कोठीया बंजाया रूपे सँदेसे वनाः सँदेया याकया लानया वःपिं यक्को खनें दु। श्व खँ नं झीनेपाःदेसे च्वपिं नेपाःमित दक्को दुनुगलंसिं हिन्दु मजू धइगु खँ प्रमाणित याः।

न्हूगु नेपाःया हिन्दु शासक वर्गत

झीगु न्हूगु नेपाःदेया शासक वर्गत अष्वःयाना हिन्दु समाजं प्रभावित जूपिं जूगुलिं न्हूगु नेपाःदेःयात हिन्दु देः यायेत कोशिश यानाः वल। थथे नेपाःमितयेगु जीवनया आधारभुत ज्या, नयेगु, त्वनेगु, जुइगु चलने जक स्वःसाँनं हिन्दुचलनं प्रभावित यायेमफूगु खँ झीसँ स्पष्ट रूपं खंके फु। थथे जुइक जुइकं नेपाःमितयेत जातया दृष्टिकोणं स्वयेगु उपयक्त मजू धइगु बांलाक प्रमाणित या। थुकिं श्वनं प्रमाणितया कि शासक वर्गे थाहाँवयेमफुपिं थीथी सभ्यतायापिं नेपाःमितयेत हिन्दु सभ्यताये हुके जुपिं नेपाःमितयेसं सांस्कृतिक रूपं उपनिवेश यात धइगु खः। उपनिवेश धइगु पिनेया वर्गतयेसँ जक याइगु मखु। संसारे राजनीति क्षेत्रे जक उपनिवेश सिमित जुइगुनं मखु। शोषक धइपिं थःगु देसेनं दया च्वनिगु। राजनैतिक, आर्थिक क्षेत्रे जक शोषण जुइगु मखुसे सांस्कृतिक क्षेत्रे नं शोषण जुया च्वनीगु। थःगु देसे दुने हे खनेंमदयेक शत्रु दयाच्वनीगु। नेपाःदेया इतिहासे नेपाःमितयेसं पिनेया उपनिवेश वादितयेसं शासनला याका च्वनेम्वाः। तर थःगुहे देःयापिं शासकतयेगु शोषणं मुक्तजुइमफुनि। अक्सर नेपाःमित हिन्दु मखुसां हिन्दु यायेत राज्यं कुत यात।

अन्तर्राष्ट्रीय समाज व गैरहिन्दु नेपाःमित

थौं कन्हे नेपाःमित रोजगारीया नितिं ल्यायेम्ह ल्यासेत

विदेसे ववँ लिमला। श्व विदेस वनेगुनं न्हापा ल्हासाये, हिन्दुस्थाने लाहुरे जुया वनेथेँ मखुसे, अमेरीका युरोप, अष्ट्रेलिया क्यानाडा, जापान कोरिया मध्यपूर्व एसियाया मुलुक, दक्षिण एसियाया मुलुकत खः। थुपिं देसत फुक्कं हिन्दु धर्म अनुसार चलेजुया विकास जुया च्वंगु देत मखु। उकेँ गैरहिन्दु नेपाःमितये मने आत्मविश्वास बढे जुया वया च्वंगु दुकि हिन्दुजक म्वानावनेगु जीवनया शैली मखु। संसारे विकसित मुलुकया मनूतयेगु जीवनया शैली स्वयायंकेबले छगु नं हिन्दु शैली लिसे मिले मजू। बरू पुलांगु नेपाःया नेःशनया नेपाःमितयेगु चलनलिसे यक्को मिलेजुगु खनेदु। विकसित मुलुकया मनूतयेसँ सायाला नया वया च्वंगु दु। अयेला श्व त्वनाँ वया च्वंगु दु। मिसाजातनं मिजं थें हे स्वतन्त्र रूपं जीवन हनावया च्वंगु दु। श्व चलन झी पहाडी इलाकाये च्वपिं नेपाःमितयेगु चलन लिसे यक्को यक्को मिले जु। श्व खँनं नेपाःदेसे गैरहिन्दुतयेदुने थःथःगु नेःशन प्रति जागरण वया च्वंगु कारण खः। थःथःगु सभ्यता प्रति पुणर्जागरण वयाच्वंगु खः।

शाहि शासकत व भारडारत

ईश्वी संबत १७६९ खे न्हूगु नेपाःदे दयेकुम्ह पृथ्वीनारायण शाहनं नेपाःयात शुद्धगु हिन्दुस्थान यायेत स्वल। तर निगु शताब्दी बितेजुइ धुंकल नेपाः शुद्धगु हिन्दुस्थान मजुल। नेपाः पुरारूपं हिन्दुराष्ट्र जुइ न्हयवः संसारे ग्लोबलाइजेसन या जमाना वल। आ नेपाः स्वच्छ हिन्दु राष्ट्र जुइमखुत। छवें नेपाले दुने हे ईसाइ, मुस्मा धमालम्बीत बढे जुजुं वयाच्वंगु दुधाःसा, विदेसे वना विदेसया गैर हिन्दु वातावरणे रहनसहन याना प्रभावित जुया लिहाँ वःपिं नेपाःमित नं यक्को दया वये धुंकल। धार्थ्ये धायेगु खःसा नेपाःमि तयेत हिन्दु धर्म स्वयां गैरहिन्दु देसया रहनसहनं प्रभावित जुपिं नेपाःमित यक्को खने दया वयेधुंकल। नतिजाया रूपं धायेगु खःसा नेपाःशुद्धगु हिन्दुराष्ट्र जुइ फइमखुत। श्व निगु शताब्दि या दुने राज्य पाखें जुगु नेपाःयात हिन्दुराष्ट्र यायेगु प्रयास असफल साबित जुइधुंकल। अथेहे, नेपाःया विकास मल्ल जुजुतयेगु पालं न्हयाःवने वनेफूगुनं मखुनिं। मल्लजुजुपिनि पाले मल्ल जुजुपिन्सं विदेसं सहायता कायेगु चलन मदुसाँ थःगु मौलिक संस्कृतियात सृजना याना

तोता थकल। न्हूगु नेपा:दे नं छु दयेकल ग्व? न्हूगु नेपा:दयेकुम्ह पृथ्वीनारायण शाहनं धायेतला “प्रजा बलिया भया देसबलिया हुन्छ “ धका: धया थकूगु ख:। तर थ:सन्तानतेत, भारदारतेयत जक धनी यायेगु उपाय स्येना थकल। जनता धनी जुड़गुला गनं:गनं:, शाह शासकतयेसं देसे बाबांलागु दरबार जंगल थ:गु निजिकरण यात धा:सा, राणा भारदारतेयसं उर्वर भुमियात हनन याना दरवार दनां ऐश याना वनं।

ग्लोबलाइजेसनया थौकन्हेया जमाना

थौकन्हे ग्लोबलाइजेसनया जमाना ख:। थ्व अभियान आर्थिक उन्नति या लागि व:गु ख:। आर्थिक उन्नतिया लागि थौकन्हे दे:दे: पतिकँयापिं ल्यायम्ह ल्यासेत छु देसं मे:गुदे:या सीमा पार यायां लिमला। झी नेपा:मितनं आर्थिक उन्नतिया पिछा यायेगु बानी शुरू जुया वल। नेपा:मितेदुनें आर्थिक उन्नतियात पिछा यासे धर्म प्रभाव मदुगु, थ:थ:गु सभ्यताये लिहांवनेगु अभियान शुरूजुया वल। धर्म झीत: उन्नति याके बीमखु धइगुनं बुलुं थुइका हयाच्चंगु दु। थ:पिसं कमायेयानागु संपत्ति सीन्हयव: थ्व लोके तोता:थकेबले थ:गु संपत्ति प्रति मने लेनाच्चनिगु लोभंयाना मनूधइपिं मोक्ष प्राप्तयाये फइमखु धका: धर्म झीत ख्याना: त:गु दु। थ्वहे खँ दक्षिण एसियायापिं मनूते दुनें ग्याह पह: सुपिला च्वंगु दु। संसारे थुजोगु धारणा मदुपिं मनूतयेसं जक, दे:यात विकास याना च्वनं धइगु खँनं नेपा:दे तोता पिने पिहां व:याच्चैपिं ल्यायम्ह ल्यासेतेसँ सीके धुंकल। धर्मया थ्व सिद्धान्तं दक्षिण एसियाये उन्नति लयां तुतीसालेगु ज्या जुया च्वंगु दु। आर्थिक उन्नति व सुख:जीवन हे ताकेयायेगु ख:सा झी गैरहिन्दु नेपा:मितयेगु पुलांगु जीवन शैलीनं अन्तर्राष्ट्रीय सतहेले क्वयेमला धइगु खँ झी नेपा:मितयेसँ दुनुगलं निसँ चायेका हये धुंकल।

नेपा:या थ्रीथी ने:शन प्रति राज्यया दृष्टि

थनं नेवा:तयेगु खँ न्हयोथनें न्हयव: राज्यं गैरशासक वर्ग नेपा:मितयेगु प्रति याना व:गु व्यवहारया छकुचा खँ न्हयथनें। आधुनिक नेपा:देसे दुने तराइ, मध्ये पहाडि, हिमालीभेक दुथ्या। शासक वर्गत आपालं मध्ये पहाडिभागया मनूत जुल। थुमिसं हिमाली भेकया मनूतयेत

फोहर धयानं, अशिक्षित धयानं क्वहयनेगु याना वल। हिमाली भेकयापिं मनूत मौसम चिकुगुलिं मोल्हुइगु चलन उलि मदु। हिमाली भेकया मनूत सैंभासया आख: ब्वनेस:। इमित संस्कृत भास ब्वनेस:पिन्थें पंडित यागु दर्जा बीगुला गनं:गनं: अशिक्षित धका: हेला जुयाच्चंगु। अथेहे तराईया वासिन्दातयेतनं भुमि करेकायेगुली जक ज्याकया मनू गने मया। मनू मखुसे सामानथें व्यवहार याना वल।

आ: नेवा:तयेगु बारे स्वया वने। नेवा:तयेगु प्रति, राज्यया दृष्टि छु ख: ? आधुनिक नेपा:सृजना जुई न्हयव: राज्यं मल्ल जुजुत परस्पर ल्वाजक ल्वाना नया च्वपिं धका नेवा:तयेगु ईतिहासयात हेलाया दृष्टिं च्वयेगु यानावल। थ्व बिल्कुल हे असत्यगु खँ ख:। नेवा:त ल्वाजक ल्वाना नयाच्चंगु ख:सा स्वनिगले बाइसी चौबिसी राज्य दुनेथेंहे छुं स्वये लाइकगु साँस्कृतिक सम्पदात मल्येनेमा:गु ख:। नेवा:त नेवा:तये दथुइ ल्वाना नया दे:हे ध्वस्त जुया च्वनेमा:गु ख:। अथेमजुसे नेवा:तये दुनें ल्वापु मखुसे, कलाकृति श्रृजनायायेगु ज्याय प्रतिस्पर्धा जुया च्वंगु ख:। नेवा:तये दुनें प्रतिस्पर्धा आतकनं उपमाया रूपे स्वयेगु दनिं। उकें पुलांगु नेपा:दे मौलिक कलाकृतिं जायाच्चन। प्रकृतिं सृजनायानात:गु हिमाल, पहाड, जंगल, जंगली जनावर, ताल बाहेक मनूतयेगु ल्हातं सृजनायाना तगु नेवा:तयेगु कलाकृति छु जक नेपा:देसे दुने स्वयेगु आकर्षणया चिं जुया च्वंगु दु। नेवा:त धइपिं सृजना शक्ती दुपिं ने:शन ख:। नेवा:त हिन्दु धर्म वा बुद्ध धर्म प्रभावित जूसां, नेवा:त धइपिं धर्म जक पेपुनां च्वनीपिं मनूत मखु। मनूया दुनुगलंनिसँ म्हुइगु इच्छायात पुरेयाइपिं मनूत नं ख:। मनं येकीगु चीजयात दमन यायेगु चलन नेवा:तयेके मदु। नेवा:ते चीजबीजत श्रृजनायायेगु ज्या याना जीवन हना वयाच्चैपिं मनूत ख:। न्हूगु नेपा:जुइ धुसांनिसँ नेपा:देसे घुस-खोर यागु प्रथाहे बल्लानां वल। मल्लकाले विदेसी सहायताया प्रथा मदुसां देस चले जुया च्वन। न्हूगु नेपा:जुइ धुंका विदेसी सहायता प्रथा दुहाँ वल। यक्को यक्को विदेसी सहायता कयानं छुं देसे खास परिवर्तन राज्यं हये मफुत। धमाधम झीगु दे: विदेसी ऋणे दुबे जुया वना च्वंगु दु। मनूतयेत म्वाना नयेत परिवर्तन मदयेकं मगा। परिवर्तन मवल धा:सा

जनतात निरास जुई। मनूतयेत म्वानावनेत छुं नं छुं भलसा माः। भलसा धइगु थःगु राज्यं बीमफुसा थःगु नेःशनया सभ्यताये बःमकासे सुयाके कायेगु? संसारे गुलिनं देस विकास जुया च्वन व फुक्कं श्रृजना शक्तिया विकास खः। न्हूगु नेपाः जुई धुंकांनं, राज्यं नेवाःतयेगु श्रृजना शक्तियात हौशलाम्ब्यू। विदेसी वास्तुकला यात प्रोत्साहन बिल। नेपाःया कालिगरतयेत ज्या मदया वनं। नेवाःतयेगु मर्यादानं भ्रष्ट जुजुं राज्यया शासक वर्गतयेगु लहलहेले वनां घुस-खोरी जुइगु जुया वल। तर थौकन्हें ग्लोबलाइजेशनया लहर वःगुलिं नेवाःतयेगु पूर्वजतयेगु ज्यायात संसारेहे विशेष दर्जा बियाहःगुलिं, नेवाःत शासक वर्गतयेसँ शोषण याका च्वने माःसाँ, नेवाःतयेनं मेमेगु नेःशनया नेपाःमितेथें आत्मविश्वास बढेजुया वयाच्चंगुदु। नेवाःतयेगु श्रृजनाशक्तिया पुनर्जागरण जुया वयाच्चंगु दु। श्व लहरं नेवाःतयेत स्वायत्त शासनया अभियानयात तेवा बिया च्वंगु दु। पुलांगु नेपाःदे कृषि सभ्यताये दनां च्वंगु खः। न्हूगु राज्यं श्व आधारभूत खँ यात नजरअंदाज यायां छखें पिनेयापिं मनूत यक्को स्वनिगले बसोबास याके बिल। मेखें स्वनिगया ज्यापुतये बुं लहाते मदया आछु आछु जुया च्वंगु दु। लहाते नँ बुं दु नँ ज्या दु। नेवाःसभ्यताया मू वर्ग ज्यापुतये जीवन हनांवनेगु लंपुइ गंभीर बाधा श्रृजना याना बिल। श्व धइगु नेवाःसभ्यता प्रति आन्तरिक साँस्कृतिक उपनिवेश खः। जनसंख्याया अनावश्यक चापंयाना थौं नेवाःतयेगु भूमि स्वनिगःया प्राकृतिक वातावरण दूषित जुजुंवनाः च्वंगु दु। पिनेयापिं पर्यटकत थःगु ब्यस्तगु जीवन छुं भति आराम यायेधकाःवःसा स्वनीगःयात थस्स नवःगु थाये यानाबी धुंकल। राज्यं न्हूगु चीजयात दयेके मफुसा पुलांगु चीज स्वःवइपिं पर्यटकतयेत बांलागु वातावरण तक बी मफया वये धुंकल। याये फइगु नं गनं, नेपाःदेसे स्वये धकाःवइगु चीजबीजत थःपिनि पूर्वजतयेसँ दयेकातःगु चीजतहे मखु अले गनं इमिं ध्यान वनिं। नेपाःदेया राज्यया शक्ति छखें बःमलासा, छखें देःयात सर्वांगिणरूपं ध्यान बीमफुपिं सत्ताये जक लालच दुपिं कुराजनीतिक नेतातयेगु लहाते शासनभार लानावया च्वंगु दु। कुराजनीतिक नेतातयेगु लहातं शोषितजुइगु पाखें बचेजुइत नं स्वायेत्त शासन प्रणाली अनिवार्य जुइ धुंकुगु खने दु। देसे दूगु पूर्वजतयेसँ दयेका

तोता थकूगु सभ्यता, साँस्कृतिक संपदायात, थीथी नेपाःमितेगु पुलांगु मौलिक सभ्यतायात भ्रष्ट जुइगुपाखें बचेयानातयेतनं मंका रूपं स्वायत्त शासन माःगु दु।

निष्कर्ष

मनूत धइपिं मेमेपिं प्राकृतिक जन्तुत स्वयां तसकं कमजोर। जन्तु जुसा बुइसाथँहै, थःगु तुती थःमह चुया जुइ फु। मनूत अथे मफु। मनूत हुर्केजुइत समाज माः। सभ्यता माः। सिनां वनेतनं समाज माः। सभ्यता माः। आधुनिक जमानाये मनूतयेत बुसांसिंसें मसीतक माःगु बन्दोबस्त व्यवस्था यायेत राज्य जन्मे जूगु खः। तर न्हूगु नेपाःदे जन्मे जूसां जनतातयेत शान्तिपूर्वक हुर्केजुइतः न्हयाइपुक्क जीवन हनां वनेत न्हूगु नेपाःदेया राज्यं यायेमाःगु ज्या याना केने मफुत। नेपाःमितयेसँ राज्य पाखे छुं आश यायेगु ई श्व मखुनिं। श्व ख्यूंगु इतिहासयात ध्यान बिया, उखेनं मला शुखेनंमला जुइगु पाखें बचे जुइतः थःथःपिं इतःबितः कनेगु पाखें बचे जुया, थःथःपिं छपं जुया जीवन हनां वनेगु उपाय झी नेपामितेसं पलिसाया रूपे स्वायत्त सासन हयेत कुत याना च्वंगु खः। श्व बाहेक मेगु सेल्लागु उपाये छुहे दु धकाः झी मनूतयेगु लहाते। राज्यं याये मफूगु ज्या थःपिसँ हे याना वनेनुं धका विकल्पया रूपे थःथःपिनिगु सभ्यताये दुने च्वनां, मंकाकथं ज्या याना वने धकाः स्वायत्त शासनयात न्हयःबबये हःगु खः। मनू धइपिं याकचां म्वानावनेगु सम्भावना मदु। मनूयात सभ्यता नं माः। राज्यनं माः। राज्य ताले मलात धका धायेवँ सभ्यतायात झीसँ नष्ट यायेगु खं जुइमखु। सभ्यता म्वातले श्वहे सभ्यताया लिधंसाये ब्वलनिमह देयात भलसा दइ। स्वायत्त शासन धइगुहे सभ्यतायात ब्वलंका यंकेगु उपाये खः। मनूतयेत राज्यं लिधंसा बीइमफइबले बःकायेगु थाये थःथःपूर्वजपिनेगु विवेकं श्रृजनांयाना थकूगु विकास याना थकुगु सभ्यताहे जक लिधंसा जुइ। मेगु विकल्प दइ मखु। उकें थी थी सभ्यताये लिधना च्वंगु थी थी नेःशन नेपाःमितयेसं थःथःगु सभ्यताया भलसाकया म्वानावनेगुनितिं उपायया रूपे स्वायत्तशासन प्रणालीयात अपनेयायेगु धइगु हे थःपिनिगु देःयात बचेयायेगु सेल्लागु लँपु साबित जुइ।

(डा. पुर्ण रत्न शाक्य भाजु, नेवाः अन्तर्राष्ट्रीय फोरम् जपानया न्हूमह नकू [Vice President] खः।)